

Mr Adam Cairns
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Tŷ Aberteifi
Ysbyty Athrofaol Cymru
Parc Mynydd Bychan
Caerdydd

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Cairns

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Cam Gofynnol 1.3

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

1.3 Dylai cymorth ymataliaeth arbenigol fod ar gael i bob cartref gofal er mwyn cefnogi'r arferion gorau wrth ddarparu gofal ymataliaeth, a hynny'n seiliedig ar ganllawiau cenedlaethol eglur o ran defnyddio cymhorthion ymataliaeth ac o ran urddas.

Ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yw datganiad bod gwasanaeth ymataliaeth arbenigol ar gael. Serch hynny, nid yw'n dweud yn glir pa broblemau y mae'r gwasanaeth yn eu hwynebu ar hyn o bryd. Ni ddadansoddir ansawdd y cymorth arbenigol na'r hyn sydd ar gael nac ychwaith brofiadau unigolion hŷn.

Cyfeirir at y cyfraniad y mae'r Bwrdd Iechyd yn ei wneud at waith cenedlaethol gyda'r sector annibynnol ond mae hyn yn gysylltiedig â chaffael gwerth am arian a safonoli. Nid oes amserlenni ar gyfer rhoi unrhyw newidiadau ar waith yn sgil yn y gwaith hwn. Ni roddir golwg ychwaith ar sut y bydd y ffactorau hyn yn cysylltu'n benodol â gwella profiadau a chanlyniadau'r unigolyn, na sut y caiff prosesau sicrwydd ansawdd eu datblygu. Nid oes cyfeiriad at yr arferion gorau.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn enwi dim unigolion atebol sy'n gyfrifol am gyflawni'r Cam Gofynnol hwn.

Cam Gofynnol 1.6

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fydd pobl hŷn yn wynebu camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol neu pan fydd perygl o hynny.

- pan fydd cartref gofal yn cau neu bobl hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fydd angen cymorth ar bobl hŷn i'w helpu i adael yr ysbyty.

Os bydd gallu pobl yn mynd a dod neu os bydd hi'n anodd iddynt gyfathrebu, dylid cynnig eiriolaeth heb gyfarwyddyd.

Pan fydd pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, rhaid i breswylwyr allu cael gafael ar eiriolaeth heb gyfarwyddyd.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dweud ei fod yn darparu eiriolaeth mewn ffordd ragweithiol a bod hyn yn cynnwys Eiriolwyr Galluedd Meddyliol Annibynnol. At hynny, mae'r Bwrdd Iechyd yn gweithio gyda phartneriaid y trydydd sector, megis Age Connect, er mwyn helpu unigolion sydd wedi symud o'r ysbyty. Serch hynny, nid oes cyfeiriad at y sefyllfaoedd eraill a grybwyllwyd yn y Gofyniad lle y dylai eiriolaeth annibynnol fod ar gael, er enghraifft pan fydd cartref gofal yn cau. Nid oes unrhyw gyfeiriad ychwaith at eiriolaeth heb gyfarwyddyd.

Nid yw'r ymateb yn dadansoddi realiti profiadau pobl hŷn o ran cael gafael ar wasanaethau eiriolaeth annibynnol a'r hyn sydd ar gael iddynt. Nid yw'n darparu gwybodaeth ychwaith am sut mae ansawdd y gwasanaethau a ddarperir yn cael ei sicrhau. Nid oes ymrwymiad i gwmpasu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth bresennol er mwyn gweld unrhyw wendidau a datblygu cynllun ar gyfer gwella yng ngoleuni canfyddiadau'r Adolygiad.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn enwi dim unigolion atebol sy'n gyfrifol am gyflawni'r Cam Gofynnol hwn.

Cam Gofynnol 2.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

2.2 Mae pobl hŷn yn gallu cael gafael ar wasanaethau arbenigol a, lle bydd hynny'n briodol, ar ofal gan bobl o sawl gwahanol ddisgyblaeth, a hwnnw wedi'i gynllunio i'w helpu i wella ar ôl cyfnod o afiechyd.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn rhoi datganiad cryno am y cymorth arbenigol ac amlddisgyblaeth sydd ar gael, er enghraifft 'Gwasanaethau adnoddau cymunedol ar sail ardal' a buddsoddi mewn hyfforddiant a darparu adnoddau i staff, yn enwedig ym maes maeth a therapi iaith a lleferydd.

Serch hynny, nid yw'n gwneud cysylltiad amlwg rhwng y gwasanaethau hyn a'u rôl ym maes adsefydlu. Nid oes cyfeiriad at ba mor ddigonol yw'r ddarpariaeth bresennol nac at realiti'r sefyllfa i bobl hŷn o ran cael gafael ar y gwasanaethau hyn. Nid oes gwybodaeth am ddulliau sicrhau ansawdd, nac am yr effaith a gaiff y gwasanaethau hyn ar brofiadau a chanlyniadau pobl hŷn. Nid oes ymrwymiad i gwmpasu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth bresennol er mwyn gweld unrhyw wendidau a datblygu cynllun ar gyfer gwella yng ngoleuni canfyddiadau'r Adolygiad.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn enwi dim unigolion atebol sy'n gyfrifol am gyflawni'r Cam Gofynnol hwn.

Cam Gofynnol 3.4

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.4 Datblygu cefnogaeth mewngymorth amlddisgyblaeth ar gyfer iechyd a lles meddyliol pobl hŷn mewn cartrefi gofal, a sicrhau bod y cymorth hwnnw ar gael, gan gynnwys:

- Asesu iechyd a lles meddyliol pobl hŷn fel rhan o ddatblygu eu cynllun gofal a chymorth a chynllunio'u gofal parhaus.
- Cyngor a chymorth i staff gofal ynglŷn â sut i ofalu'n effeithiol am bobl hŷn sydd ag anghenion lles ac iechyd meddyliol, gan gynnwys dementia, a pha bryd i atgyfeirio.
- Llwybrau atgyfeirio amlwg a meini prawf ar gyfer atgyfeirio.
- Bydd yr holl breswylwyr sy'n cymryd cyffuriau gwrthseicotig yn cael eu monitro a'u hasesu i weld a oes modd eu diddyfnu a bydd adolygiadau'n cael eu cynnal yn unol â chanllawiau NICE.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dweud bod gwasanaethau cyswllt gofal sylfaenol yn ei wasanaeth iechyd meddwl i bobl hŷn yn darparu cymorth a chynghor i gartrefi gofal. Serch hynny, i bob golwg, mae hyn yn canolbwyntio ar ymagwedd feddygol ac nid yw'n canolbwyntio digon ar anghenion lles.

Nid oes dim hunanasesu, na dadansoddi realiti'r sefyllfa i unigolion hyn o ran cael gafael ar y gwasanaeth, o ran eu profiadau, nac o ran effaith y gwasanaeth ar eu canlyniadau. Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn ymrwymo i gwmpasu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth wrth ymateb i ganfyddiadau'r Adolygiad. Ni ddarperir unrhyw wybodaeth ychwaith am y dulliau sicrhau ansawdd a ddefnyddir.

Mae'r ymateb yn rhoi gwybodaeth gryno am brosiect peilot ar feddyginiaeth gwrthseicotig sy'n cael ei gynnal gyda'r sector annibynnol, meddygon teulu a'r Tîm Cyswllt. Felly, mae'n amlwg ei bod yn fwriad gwella'r ffordd y defnyddir cyffuriau. Fodd bynnag, er bod y Bwrdd Iechyd yn dweud ei fod yn gobeithio lledaenu hyn drwy'r rhanbarth, ni roddir amserlen ar gyfer cwblhau'r gwaith hwn.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn enwi dim unigolion atebol sy'n gyfrifol am gyflawni'r Cam Gofynnol hwn.

Cam Gofynnol 3.5

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

3.5 Mae gwybodaeth yn cael ei chyhoeddi'n flynyddol ynghylch defnyddio cyffuriau gwrthseicotig mewn cartrefi gofal, a'r rheini wedi'u meincnodi ar sail canllawiau NICE a Thargedau Deallus Llywodraeth Cymru ar gyfer Dementia.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos ymrwymiad clir i gyhoeddi gwybodaeth am ddefnyddio cyffuriau gwrthseicotig erbyn mis Medi 2015.

Cam Gofynnol 4.2

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

4.2 Bydd cytundeb ffurfiol yn cael ei ddatblygu a'i weithredu rhwng y cartref gofal a gwasanaethau gofal sylfaenol ac arbenigol yn seiliedig ar y Datganiad Hawliau. Dylai hyn gynnwys:

- Llwybrau atgyfeirio, gan gynnwys mynediad agored
- Amserau aros
- Gwybodaeth am atgyfeirio a rhyddhau
- Cyngor a gwybodaeth i gefnogi gofal parhaus y person hŷn yn y cartref
- Mynediad at wasanaethau arbenigol i bobl hŷn mewn cartrefi nyrsio yn unol â'r Canllawiau Hanfodion Gofal.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos ymrwymiad clir i weithio gydag Awdurdodau Lleol, AGGCC a darparwyr cartrefi gofal i ddatblygu cytundeb ffurfiol sydd wedi'i seilio ar y Datganiad Hawliau Cenedlaethol.

Cam Gofynnol 4.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

4.3 Rhoddir gwybodaeth, cyngor a hyfforddiant lle bo hynny'n briodol i staff gofal er mwyn sicrhau eu bod yn deall ac yn adnabod anghenion iechyd pobl hŷn yn ogystal â phryd a sut i atgyfeirio.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol yn dangos ymrwymiad i weithio mewn partneriaeth ag Awdurdodau Lleol, AGGCC a darparwyr cartrefi gofal i fonitro darparu hyfforddiant i staff fel rhan o fonitro perfformiad cartrefi gofal.

Mae'r ymateb yn dweud y bydd hyfforddiant mewnol yn dal i gael ei ddarparu i'r sector. Serch hynny, nid oes cyfeiriad penodol at adnabod anghenion iechyd nac at sut y cynorthwyir staff i atgyfeirio. Ni ddarperir

gwybodaeth glir am y blaenoriaethau ar hyn o bryd o ran anghenion hyfforddi staff cartrefi gofal, sut y penderfynir ar y rhain na sut y bydd y camau gweithredu'r Bwrdd Iechyd yn diwallu'r anghenion hynny. Ni roddir dim gwybodaeth am brosesau sicrhau ansawdd yr hyfforddiant a ddarperir.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn gosod cynllun gweithredu clir nac yn enwi unigolyn atebol er mwyn sicrhau bod anghenion staff yn cael eu nodi a'u diwallu.

Cam Gofynnol 4.4

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

4.4 Pan fydd pobl hŷn yn cyrraedd cartref gofal, bydd gweithiwr proffesiynol clinigol cymwysedig yn adolygu eu meddyginiaethau, a bydd adolygiadau rheolaidd yn cael eu cynnal yn unol â'r arferion gorau a gyhoeddwyd.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dweud bod gwasanaethau ychwanegol, sy'n cynnwys ffocws ar adolygiadau o feddyginiaethau, yn cael eu hadolygu er mwyn sicrhau bod pawb drwy ardal y Bwrdd Iechyd yn gallu manteisio'n deg ar yr adolygiadau hynny.

Mae hyn yn lled awgrymu bod adolygiadau o feddyginiaethau erbyn hyn ar gael yn deg i bawb drwy'r rhanbarth, gydag ymrwymiad i adolygu'r rhain. Serch hynny, nid oes dadansoddiad penodol o'r ddarpariaeth na'r mynediad at y ddarpariaeth honno. Nid oes cydnabyddiaeth benodol ychwaith o'r effaith y gallai diffyg cyfle i gael adolygiad ei chael ar unigolyn a'i ganlyniadau

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn rhoi amserlen ar gyfer gwaith adolygu'r gwasanaethau ychwanegol, ac nid oes unigolyn atebol yn cael ei enwi i sicrhau bod meddyginiaethau pobl hŷn yn cael eu hadolygu.

Cam Gofynnol 5.6

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal lle bydd Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu risgiau parhaus ynghylch ansawdd bywyd neu'r gofal a roddir i breswylwyr a/neu'r posibilrwydd o darfu ar eu hawliau dynol.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio Rheolwyr Cartrefi Gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, i ddarparu cefnogaeth ddwys a thrawsnewidiol i wella safonau ansawdd bywyd a gofal i breswylwyr, yn ogystal ag i atal a lliniaru risgiau ym maes diogelu yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hwn hefyd ddatblygu amrywiaeth o adnoddau a deunyddiau hyfforddi i helpu cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwella'n barhaus.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos ymrwymiad clir i weithio gydag Awdurdodau Lleol, AGGCC a darparwyr cartrefi gofal i ddatblygu Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol.

Cam Gofynnol 6.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau eu bod yn gweithredu ar eu sylwadau.

Dylid adrodd yn ôl yn flynyddol am sut mae'r adborth parhaus gan bobl hŷn wedi cael ei ddefnyddio i sbarduno gwella parhaus (gweler cam 6.10).

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos parodrwydd i weithio gyda chyrff statudol i ddatblygu a rhoi dulliau ar waith i ddeall ansawdd bywyd yn well. Serch hynny, nid yw'r ymrwymiad hwn yn dweud yn benodol y byddai hyn yn cynnwys gwrando'n uniongyrchol ar leisiau pobl hŷn.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn dweud ei fod yn gweithio i gomisiynu contract fframwaith gyda chartrefi nyrsio, a fyddai'n cynnwys elfennau o adborth gan breswylwyr. Fodd bynnag, nid yw'n egluro pa elfennau fydd y rhain na sut y cânt eu defnyddio.

Nid yw'r ymateb yn rhoi dim tystiolaeth o sut y mae'r camau a gymerir gan y Bwrdd Iechyd yn galluogi i leisiau pobl hŷn gyfrannu at wella parhaus, na sut y bydd y camau sydd wedi'u cynllunio'n hwyluso sgysiau gyda phobl hŷn.

Nid yw'r ymateb yn cyfeirio at adroddiadau blynyddol.

Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn rhoi amserlen ar gyfer gwaith datblygu contract fframwaith, ac nid oes unigolyn atebol wedi'i enwi i sicrhau bod lleisiau pobl hŷn yn cael eu clywed a'u bod yn cyfrannu'n uniongyrchol at wella ansawdd bywyd.

Yn olaf, mae nifer o sylwadau wedi'u cynnwys yn ymateb y Bwrdd Iechyd na ddylent efallai fod wedi'u cynnwys yn y fersiwn derfynol a gyflwynwyd. Roedd a wnelo'r rhain â'r Gofyniad i baratoi amserlen Gweithredu a gwaith y Cyngor Iechyd Cymuned.

Cam Gofynnol 6.8

Casgliad Cychwynol - Annerbyniol

6.8 Byrddau Iechyd yn cynnwys y wybodaeth ganlynol am ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn mewn cartrefi gofal preswyl a nyrsio yn eu Datganiadau Ansawdd Blynyddol:

- defnyddio cyffuriau gwrthseicotig mewn ffordd amhriodol
- sicrhau bod cymorth ar gyfer Iechyd a lles meddyliol ar gael

- nifer y cwympiadau
- mynediad at wasanaeth atal cwympiadau
- mynediad at wasanaethau ail-alluogi
- cefnogaeth i gynnal y golwg a'r clyw.

Datblygu meysydd eraill sydd i'w cynnwys yn rhan o ganllawiau DAB a gyhoeddir yn flynyddol.

Ni chafwyd ymateb gan y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn.

Cam Gofynnol 7.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

7.3 Mae'r GIG yn gweithio gyda'r sector cartrefi gofal er mwyn ei ddatblygu'n rhan allweddol o'r lwybr gyrfa nyrsio, gan gynnwys darparu cefnogaeth lawn o ran datblygiad proffesiynol nyrsys a chefnogaeth gan gymheiriaid i nyrsys sy'n gweithio mewn cartrefi gofal.

Roedd ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos ymrwymiad clir i gydweithio â'r sector gofal ac addysg bellach i'w integreiddio'n rhan o lwybr gyrfa nyrsio.

Serch hynny, nid yw'r ymateb yn rhoi rhagor o wybodaeth am sut mae'r Bwrdd Iechyd yn bwriadu gwneud hyn, erbyn pryd na phwy yw'r unigolyn sy'n atebol am ei gyflawni.

Mae'r ymateb yn cyfeirio at y cymorth a roddir gan Dimau Aseswyr Nyrsio, ac mae'n ymrwymo i ddatblygu'r cysylltiadau hyn yn fwy ffurfiol. Serch hynny, nid yw'n rhoi rhagor o wybodaeth am sut y rhoddir hyn ar waith nac erbyn pryd.